

Het museum van de Nationale Bank van België

© Philippe de Formanoir

DE CENTRALE BANK: wat, hoe en waarom ?	2
HET MUSEUMGEBOUW: uniek bouwkundig erfgoed	3
DE TENTOONSTELLING: concept en uitvoering	4
HET MUSEUMPARCOURS: keuze tussen drie circuits	5
ACHT MUSEUMSTUKKEN	7
SFEERBEELDEN VAN HET MUSEUM	14

DE CENTRALE BANK: wat, hoe en waarom?

OP 15 JANUARI 2018 OPENDE HET MUSEUM VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË
ZIJN NIEUWE PERMANENTE TENTOONSTELLING OVER DE CENTRALE BANK, GELD EN FINANCIËN

Zesendertig jaar geleden – in 1982 – opende het Museum van de Nationale Bank van België voor het eerst zijn deuren. Vandaag heeft de Nationale Bank van België haar permanente tentoonstelling voor de tweede maal volledig vernieuwd. Het nieuwe museum presenteert de activiteiten van de centrale bank op een zo toegankelijk en interactief mogelijke manier. Het reikt de bezoeker de sleutels aan om een beter inzicht te verwerven in de rol van de centrale bank. Wat doet de centrale bank? Hoe gaat ze te werk? En waarom is ze actief in die domeinen? De invalshoek is zowel hedendaags als historisch.

De NBB is de centrale bank van België. Sinds 1999 maakt ze deel uit van het Eurosysteem. Ze brengt de munten en biljetten in omloop, voert het monetaire beleid en oefent het financiële toezicht uit. Daarnaast zorgt ze voor heel wat economisch cijfermateriaal, studies en informatie. Het nieuwe museum nodigt de bezoeker uit om het hoe en waarom van elk van deze taken te ontdekken en zelf te beleven. Iedereen kan er op een interactieve manier – door middel van games, films, quizzes en tests – ontdekken hoe de economie werkt en welke rol de NBB hierin speelt.

De thema's die aan bod komen zijn hedendaags en soms zeer actueel. Om het belang ervan beter te kunnen inschatten, worden ze in een historische context geplaatst. De geschiedenis is hier geen doel op zich maar helpt de bezoeker om het werkterrein van de centrale bank beter te begrijpen. De combinatie van de hedendaagse en historische invalshoek toont op een zeer bevattelijke manier welke invloed de activiteiten van de centrale bank hebben op de samenleving en de economie in het algemeen en op de financiën van elke burger in het bijzonder.

In het historische verhaal speelt de museumcollectie van de NBB de hoofdrol. Elk tentoongesteld object, betaalmiddel, visueel beeld of filmfragment vertelt het verhaal van een of andere geldkwestie uit het verleden. Aan de bezoeker om de gelijkenissen en verschillen te ontdekken met de geldkwesties van vandaag.

HET MUSEUMGEBOUW: uniek bouwkundig erfgoed

Het gebouw waarin het nieuwe museum van de NBB zijn intrek heeft genomen, is een architecturale parel in hartje Brussel. Het werd in 1872 ontworpen door de Brusselse architect Désiré Dekeyser in opdracht van de *Union du Crédit de Bruxelles*, kortweg UCB genaamd. De UCB was een initiatief van een aantal Brusselse ondernemers en zakenlui die na de bankencrisis van 1848 de handen in elkaar sloegen en zelf een bank oprichtten. Het was een mutualistische bank: de aandeelhouders waren ook de cliënten van de bank; de UCB verleende bancaire faciliteiten, vooral kortlopend krediet, waarvoor de ondernemers bij de grote commerciële banken op dat ogenblik niet meer terecht konden.

Bankgebouwen uit de 19de eeuw zijn zeer zeldzaam in Brussel. De wedloop naar moderniteit en technologie heeft nefaste gevolgen gehad voor dit bouwkundig erfgoed en zeker voor het interieur ervan. Daarom was de restauratie van het vroegere gebouw van de UCB aan de Warmoesberg 57 door de Nationale Bank een goede zaak. De restauratie is reeds enkele jaren geleden voltooid. Door een museumbestemming aan dit indrukwekkend gebouw te geven, zorgt de NBB ervoor dat het nu opnieuw vrij kan worden bezocht.

Om voldoende licht binnen te trekken heeft Dekeyser, naar het voorbeeld van de nabij gelegen Sint-Hubertusgalerij, geopteerd voor een glazen overkoepeling. Het gaat om twee grote koepels, een ronde koepel die de grote lokettenzaal overspant en een ovalen koepel boven een tweede, kleinere lokettenzaal. Zowel technisch als esthetisch is dit 18 meter hoge glazen dak een huzarenstukje. Het wordt gedragen door een stalen structuur die een tongewelf vormt. De combinatie van ijzer en glas, kenmerkend voor die tijd, verleent het gebouw een grote elegantie.

De decoratie, die destijds werd gerealiseerd door het atelier van de Parijse beeldhouwer Georges Houtstont, is geïnspireerd op de gotische stijl, maar is op een zeer sobere manier uitgevoerd. Geen bladgoud of felle kleuren in dit bankgebouw, maar een doorgedreven eenkleurigheid die de rust en de eenvoud van het geheel benadrukt.

Ook de monumentale trappenzaal maakt indruk. De staanlampen of *girandoles* zijn ontworpen door een Brusselse bronsgieterij, de *Compagnie des Bronzes*. De trap bracht de klanten van de UCB van de loketten op het gelijkvloers naar de kantoren van de directie en de bankbedienden op de eerste verdieping.

DE TENTOONSTELLING: concept en uitvoering

Het resultaat van samenwerking

De nieuwe permanente tentoonstelling is het resultaat van twee jaren intense samenwerking van de NBB met vier Belgische ondernemingen:

- De scenografie werd toevertrouwd aan het bureau Tijdsbeeld & Pièce Montée
- De video- en animatiefilms zijn gemaakt door het productiehuis Arizona
- De hard- en software en de audiovisuele concepten en ontwikkeling waren in handen van de firma Ocular
- De firma Potteau stond in voor de decor- en meubelbouw.

Het onderwijs als belangrijkste doelpubliek

Samen met het museum van de *Bank of England*, behoort het Museum van de Nationale Bank van België tot de oudste centrale bankmusea van Europa. Van bij de opening in 1982 was de publiekswerking van het museum op de scholen gericht: aanvankelijk uitsluitend middelbare scholen, al snel uitgebreid tot het volledige gamma van de lagere scholen tot en met de universiteiten. Een rondleiding op maat van de wensen van elke groep, is de sleutel van zijn succes.

Investeren in onderwijs en in de opleiding van jongeren is een doelbewuste keuze van de NBB. Ze wil tools aanreiken waarmee de studenten voldoende kennis van economische, monetaire en financiële concepten en mechanismen in het algemeen en van de centrale bankactiviteiten in het bijzonder kunnen verwerven.

Naast de rondleidingen in haar museum, organiseert de NBB daarom ieder jaar ook een thematisch opleidingsseminarie voor de leerkrachten economie en begeleidt ze de scholen die deelnemen aan de jaarlijkse Eurowedstrijd van de Europese Centrale Bank.

De NBB vindt het belangrijk dat de burgers in het algemeen, en jongeren in het bijzonder, inzicht verwerven in het werkterrein van de centrale bank. Hiermee is ze ook zelf gebaat.

De nieuwe tentoonstelling is in vier talen opgesteld. Groepen kunnen vanouds een gratis rondleiding boeken. Behalve het georganiseerde groepsbezoek is het museum ook zeer geschikt voor individuele bezoekers en families. Het is elke werkdag open tijdens de kantooruren, van 9 tot 17 uur. De toegang is gratis.

Keuze van media en informatiedragers

Het museum kiest voor een mix van media en informatiedragers. Op die manier wordt het toegankelijk voor een breed en divers publiek, van verschillende leeftijden en met een uiteenlopende voorkennis. Naast de traditionele tentoonstellingspanelen en introteksten, kan elke bezoeker ook heel wat opsteken van de uitleg door de museumgids, de commentaar in de audiogids, de films, de games, de applicaties en het geanimeerde lexicon van basisbegrippen. Leuk en aantrekkelijk, en altijd leerrijk.

De nieuwe permanente tentoonstelling van het nieuwe Museum van de Nationale Bank van België biedt aan iedereen de mogelijkheid tot een aangepast bezoek en een unieke ervaring.

HET MUSEUMPARCOURS: keuze tussen drie circuits

Centrale ontmoetingsplaats

Het museum biedt de bezoeker drie verschillende circuits aan die steeds vertrekken vanuit de centrale koepelruimte. Hier ontmoeten de bezoekers elkaar en maken ze kennis met hun eventuele gids. De metershoge blikvanger in het midden is een voorproefje van wat volgt.

Drie circuits

Wie het eerste stuk van het parcours aflegt, maakt kennis met de **Rol en de functies van de NBB**, met een bijzondere aandacht voor de rode draad in al haar activiteiten: werken aan stabiliteit en vertrouwen.

Komen achtereenvolgens aan bod in dit circuit:

- de NBB maakt deel uit van het Eurostysteem
- de NBB is het emissieinstituut: ze geeft de munten en biljetten uit
- de NBB voert het monetaire beleid opdat de prijzen stabiel blijven
- de NBB oefent het prudentiële toezicht uit met het oog op solide en integere financiële instellingen
- de NBB verzamelt, analyseert en publiceert economische en financiële informatie

Wie voor het tweede circuit kiest, belandt in het **Depot**: een galerij van documenten, voorwerpen en kunstwerken die elk een bijzonder verhaal vertellen. Wat doet een mens met geld en wat doet geld met een mens? Armoede en rijkdom, gierigheid en vrijgevigheid, consumeren en sparen, geld in tijden van oorlog, liefde en/of geld, kunst en geld, taal en geld: het Depot gonst van de verhalen die de bezoekers aan het nadenken zetten. Eveneens te ontdekken in het Depot: de unieke, historische collectie tekeningen en aquarellen die een hele reeks kunstenaars in opdracht van de NBB hebben gemaakt ter voorbereiding van haar huisproduct, het bankbiljet. Welke thema's en mensen waren op dit visitekaartje van België terug te vinden en waarom? En hoe hebben kunstenaars als Constant Montald, Xavier Mellery, Anto Carte of Louis Titz daar vorm aan gegeven?

Het derde circuit, **'Geld, een verhaal'**, bevindt zich op de eerste verdieping van het museum en brengt de geschiedenis van de betaalmiddelen in beeld, van het goederengeld en de eerste banken in Mesopotamië tot de invoering van de euromunten en -biljetten in 2002. Wie dit parcours aflegt, ziet met eigen ogen dat geld er niet altijd heeft uitgezien als vandaag, wat meteen de vraag oproept naar de essentie ervan: wat maakt geld tot geld? De hier tentoongestelde stukken vormen het materiële geheugen van onze economie en ons geld.

'Geld, een verhaal' besteedt ook aandacht aan de manier waarop onze voorouders met geld omsprongen. Ook dat is verschillend van vandaag: kerfstokken, sommen maken met rekenpenningen of op de vingers, betalen met kaurischelpen of cheques behoren definitief tot het verleden. Toch zal de bezoeker in deze meterslange tijdslijn ook heel wat herkennings- en aanknopingspunten met de eigen leefwereld terugvinden. De bekommernis over het behoud van de koopkracht, de veiligheid van de betaalmiddelen, de liquiditeit en solvabiliteit van geldwisselaars en bankiers of de prijs van het krediet is van alle tijden.

In dit onderdeel van het parcours maakt de bezoeker ook nog kennis met het levensverhaal van acht personages die geschiedenis gemaakt hebben met de bijzondere rol die geld in hun leven speelde: de legendarische koning Croesus, Chinakenner Marco Polo, herbergier en makelaar Robrecht van der Buerse, staatsbankier Barbe Stoupy alias mevrouw de Nettine, schrijver Victor Hugo, ontdekkingsreiziger Morton Stanley, econoom Richard Radford en econoom en president van het Europees Monetair Instituut Alexandre Lamfalussy.

ACHT MUSEUMSTUKKEN

1. Dilemma

Willy SEGERS, assemblage, 2015

Bronzen sculptuur van gerecycleerd materiaal, onder meer een zakweegschaal. Vertrouwen duwt het personage vooruit, gebrek aan vertrouwen houdt het tegen. © Museum van de Nationale Bank van België. Foto Philippe de Formanoir.

Of men al dan niet vertrouwen heeft, heeft een invloed op de economische beslissingen die men neemt. In een stabiel klimaat durven we te ondernemen, geld te lenen en uit te geven. Kortom, we durven investeren in de toekomst. We hebben vertrouwen. Wanneer we niet weten waar we aan toe zijn, hebben we geen vertrouwen en wachten we af. Met andere woorden, wanneer er geen vertrouwen heerst, komen transacties veel moeizamer of helemaal niet tot stand. Elke centrale bank is zich bewust van het belang van stabiliteit en vertrouwen voor de economie en de welvaart van de burgers. Werken aan vertrouwen is daarom de rode draad in de activiteiten van de centrale bank.

2. De vrek en de dood

Frans II FRANCKEN, olie op koper, ca. 1635

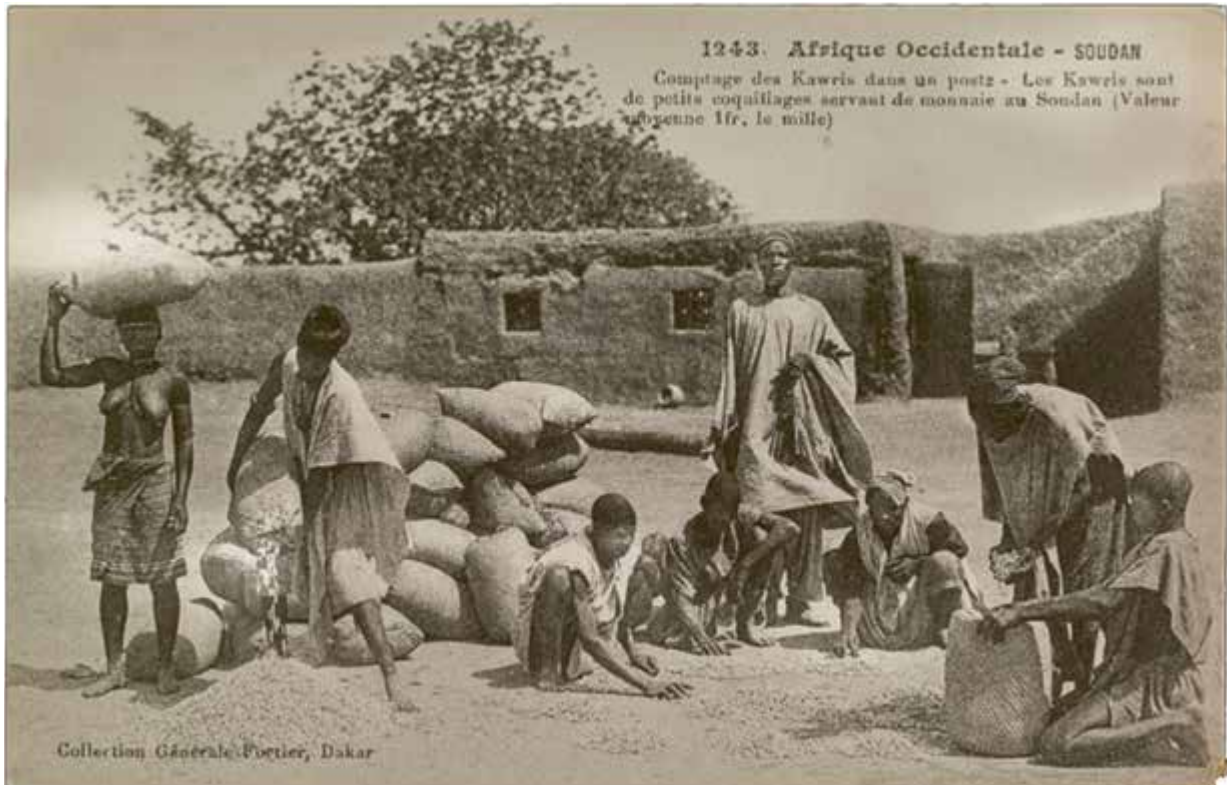
© Museum van de Nationale Bank van België.

Het schilderij toont de vergankelijkheid van rijkdom: als de dood aanklopt, hebben materiële goederen geen enkel nut meer.

Op de voorgrond telt een rijke man zijn geld. Hij kijkt geschrokken op wanneer hij de Dood ziet. De Dood wordt voorgesteld als een skelet en speelt viool. Hij steunt met een voet op een zandloper, wat erop wijst dat de rijke man nog weinig tijd rest voor hij zal sterven. Deze voorstelling kadert binnen de traditie van het *memento mori*-motief dat vanaf de middeleeuwen zeer populair was, en vertaald kan worden als 'Denk eraan dat je ooit zult sterven'.

3. De kauri'bank' of het tellen van de kaurischelpen

Postkaart, Soedan, ca. 1880-1905

© British Museum, Londen.

De kaurischelp is tot ver in de 20ste eeuw een belangrijk betaalmiddel en een tastbaar bewijs van welstand en macht. De schelpen hebben alle eigenschappen waaraan een munt moet voldoen: duurzaam, handig, deelbaar, identiek, zeer herkenbaar, maar moeilijk na te maken. Het volstaat ze te wegen om er de betaalwaarde van te bepalen. Als betaalmiddel hebben ze in West-Afrika een belangrijke rol gespeeld in de slavenhandel. De postkaart toont hoe zakken vol met kaurischelpen op de grond uitgeschud en nauwkeurig nageteld worden in een Soedanese handelspost. De wet van vraag en aanbod, een van de economische basisregels, bepaalt ook grotendeels de waarde van de kauri. Toen deze foto gemaakt werd, waren 1 000 kauri's in Soedan één frank waard.

4. Strandbloemen en schelpengeld

Bloemen uit crèpe-papier en schelpen, Belgische kust, 21ste eeuw

© Museum van de Nationale Bank van België. Foto Philippe de Formanoir.

De papieren bloemen worden door jonge vakantiegangertjes gemaakt in de hoop ze op het strand te kunnen verkopen. De prijzen variëren van badplaats tot badplaats, maar de betaling gebeurt steeds in 'handjes', handen vol Noordzeeschelpen. Hoe jong ook, de kinderen passen reeds alle wetmatigheden van het commerciële handelen toe [wet van vraag en aanbod, kortingen, reclame, krediet, enz.]. Het museum toont de film *Der Kreislauf* (2014) van de Belgische fotografe en filmmaakster Katrien Vermeire die dit fenomeen in beeld brengt.

5. Biljet van 1 miljard B.-Pengő

Hongarije, 1946

Hongarije maakte de hoogste inflatie ooit mee. Tijdens de piekmaand juli 1946 verdubbelden de prijzen in een goede 15 uur tijd. Het grootste bankbiljet in omloop had een nominale waarde van 100.000.000.000.000.000.000 pengő (100 triljoen).

6. Dubbele groot of vierlander van Filips de Goede

Henegouwen, 1434

Bij ordonnantie van 23 januari 1434 voerde Bourgondische hertog Filips de Goede een uniform monetair systeem in met de vierlander als belangrijkste zilvermunt. De naam verwijst naar de vier vorstendommen die deze munt sloegen: Brabant, Henegouwen, Holland en Vlaanderen. Ze zijn alle van hetzelfde type en hebben hetzelfde gewicht en gehalte. Daarom zien sommigen in deze eenheidsmunt de middeleeuwse 'voorloper van de euro' in de Lage Landen.

7. De lange weg naar de Europese eenheidsmunt

Brussel, 1978

© Europese Commissie. Foto Jean-Louis Debaize.

Op 5 december 1978 lag op de Europese Raad in Brussel een resolutie ter tafel die het Europees Monetair Stelsel (EMS) in het vooruitzicht stelde. Dit bracht de voorstanders van een Europese eenheidsmunt ertoe om voor het Berlaymontgebouw hun zaak met spandoeken te bepleiten. 'Bestrijdt de inflatie met een Europese munt', leest men op een ervan.

8. Lithografie als cover van het tijdschrift *Pourquoi Pas?*

J. OCHS, *Georges Janssen, de eerste voorzitter van de Bankcommissie, 1936*

Tijdens de Grote Depressie van de jaren 1930 kwamen wereldwijd heel wat banken in de problemen en dienden maatregelen te worden genomen. Ook in België werden lessen getrokken uit de vele faillissementen en werden nieuwe regels ingevoerd. In 1935 werd de Bankcommissie opgericht, belast met een permanente bankencontrole. De jurist Georges Janssen werd tot voorzitter benoemd. Enkele jaren later zou hij als gouverneur van de NBB worden aangesteld.

© Museum van de Nationale Bank van België.

SFEERBEELDEN VAN HET MUSEUM

© Patrick Van Den Branden.

MUSEUM NATIONALE BANK VAN BELGIË

Warmoesberg 57
1000 Brussel
Tel.: +32 2 221 22 06
museum@nbb.be
www.nbbmuseum.be

Foto's:

De foto's kunnen in hoge resolutie gedownload worden via de volgende link:
www.flickr.com/photos/nationalbankofbelgium/